

Prenovitevni krči sindikata

Osnutek programa novega neodvisnega sindikata Slovenije, ki je v javni razpravi že požel številne kritike, nejasnosti okoli zakona o podjetju in vlogi sindikata, zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, so narekovale sklic posveta, ki sta se ga v prostorih skupščine občine Ljubljana Šiška poleg predstavnikov IO OO ZS in konferenc OO ZS udeležila tudi Miha RAVNIK, predsednik republiškega sindikalnega sveta in Jože ŠKETA, predsednik mestnega sindikalnega sveta.

Miha Ravnik je že uvodoma opozoril, da nobenega dvoma ni, da se sindikat mora spremeniti, saj ga k temu silijo razmere v naši občini. Poudaril pa je, da se bodo morali spremeniti tudi drugi, kajti če ne bodo zavzeli drugačnega stališča do sindikata, z njegovo spremenjeno vlogo ne bo nič.

Očitke, da je osnutek programa preobsežen, da so nekatere formulacije vprašljive, nejasne oziroma preveč načelne opredel-

pomembno v primeru stečaja. Zal si stečaj je vsak razlaga po svoje. Največ stečajev je na račun delavca (na zahodu se denimo zavzemajo za stečaje, vendar delavci ostajajo, menja se le vodstvo in vnaša nov kapital). Skratka, sindikat v podjetjih bo moral biti enoten in močan, kajti le tak se bo lahko pogovarjal z vodstvom podjetja ter postavljati svoje zahteve. Na vprašanje, ali je tudi direktor lahko član sindikata, je Miha Ravnik odgovoril pri-

Nič ne pomaga. Družbene razmere so take, da se bo treba spustiti v bazo

litve samoupravljanja in soupravljanja, da družbena lastnina ni opredeljena, kar je eno od pomembnih vprašanj v primeru stečaja (na splošno se opredeljuje, da je družbena lastnina), ne glede na kakršna lastnina, ne glede na vlaganje delavcev z delom ustvarjenih sredstev v razširjeno reprodukcijo – investicije – saj se je prav z delom delavcev vrednost družbene lastnine povečala. Preveč načelno je opredeljen stavkovni sklad. Iz teksta ni razvidno in se tudi ne da točno razbrati, ali bo sindikat politična ali stanovska organizacija delavcev in še bi lahko naštevali, je Miha Ravnik strnil v nekaj področjih, ki so poglavita za delovanje sindikata:

- najprej je treba ustvariti pogoje za učinkovito delo sindikata od komune do federacije;
- ločiti samoupravljanje od upravljanja – delavec mora sodoločati o deležu, ki je njegov;
- uvesti kolektivne pogodbe
- ter zagotoviti socialno varnost in zaščititi delavca – ustvariti je treba materialno osnovo za zaščito delavca. To je še posebej

trdilno: »Kajti poznam številne direktorje, ki si želijo biti člani sindikata, saj se že zavedajo prave vloge sindikata.«

Seveda se za takšno pogajalsko mizo lahko vsedejo le z znanjem oprtni sindikalisti, ki bodo te funkcije opravljali profesionalno.

Dileme torej ni, sindikat je in bo predvsem delavska organizacija. Vendar je treba opozoriti, da bo v tem sicer zahtevnem prehodnem obdobju tudi politična organizacija, kajti Miha Ravnik zatrjuje, da sindikat v teh razmerah mora biti sokreator in ne samo sopotnik. Zato do kongresa ostajajo v politični areni. Tudi sicer do kongresa leta 1990 ne bodo ničesar ukinitili in ničesar spremenili, tudi financiranje bo ostalo, takšno kot je. Zdjaj so v pripravi le nujne statutarne rešitve, ki bodo omogočile, da do kongresa opravijo nekaj organizacijskih sprememb. Program neodvisnih sindikatov Slovenije pa je odprt za vse predloge, za njegovo dograjevanje in izboljšanje. V. V.

MELIORACIJA POLJŠAK

Kdo bo plačal tako drago šolo?!

To vprašanje se nam je utrnulo ob zaključkih, ki so jih sprejeli na sestanku vseh prizadetih in tistih, ki so pristojni za melioracijo kmetijskih površin južno od Vodice, v javnosti bolj znanih kot melioracija Poljšak. Zaključili so jo z ugotovitvijo, da se morajo melioracijska dela izvesti tako, da ne bodo ogroženi viri pitne vode.

Zato je potrebno, da se izdela ekološki elaborat v sodelovanju Univerzitetnega zavoda za zdravstveno in socialno varstvo, upošteva zahtevke sanitarnega inšpektorja in pridobi ustrezno poprejšnje soglasje v projektni dokumentaciji, na podlagi katere bo možno po pridobitvi gradbenega dovoljenja takoj nadaljevati z deli. Vse lepo in prav, bi rekli. Na eni strani gre povsem razumeti inšpekcijsko službo, ki za nadaljevanje del ne bo dala soglasja, dokler v projektu ne bo opredeljeno zavarovanje pitne vode. To pa pomeni, da se mora najprej ugotoviti kakovost podtalnice, pripisati je treba uporabo kemičnih snovi za gnojenje obdelovalnih površin in preprečiti, da bi se v melioracijske jarke izlivale fekalne vode in nenazadnje ugotoviti, od kod količine arzena v mulju Šinkovega turna, in Zvezo ribiških družin, ki se prav tako ne strinjajo z izvajanjem melioracijskih del, ker imajo pomisleke glede dodatnih poplav in fekalnih odplak v ribogojnicah na tem področju.

Na drugi strani pa gre razumeti tudi investitorja Kmetijsko zadruzo Medvode oz. Mercator-Invest, ki je sicer brez gradbenega dovoljenja, a z denarjem, ki ga je na osnovi projekta in soglasij dobila od republike, začela z deli in jih mora zaradi hitro usihajočega denarja, tudi nadaljevati.

Poleg tega je zadruga časovno omejena, saj je zdaj za kmeta »mrtva sezona« in z melioracijo ne bodo ovirali kmetov pri delu na poljih.

Povsem nerazumljivo in zaskrbljujoče ob vsem tem pa je, da je ta melioracija, s katero naj bi pridobili okoli 600 ha kakovostne obdelovalne zemlje za intenzivno obdelovanje, bila načrtovana že pred petimi leti in da se nihče od odgovornih ni zganil, saj so že takrat tekale fekalne vode in so krajani Vodice nenehno opozarjali, da je nujno vodarno Skaručna zaščititi, ker je to pomemben vir pitne vode za mesto Ljubljana.

Po toči zvoniti je prepozno, boste rekli, pa vendar, kdo bo plačal tako drago šolo? Gotovo zamamci, ki jim bo ostal grenak priokus, da so se rodili v času, v katerem se vsi le še sprenevedajo in skrivajo za kolektivno odgovornostjo.

Gotovo bi na tem sestanku morali doreči, da bo ne glede na drag elaborat, katerega plačnik mora biti investitor, obdelovanje zemlje zelo omejeno, saj to področje spada v drugi in tretji varnostni pas, ki zahtevata strogi nadzor, ker sta namenjena neposredni zaščiti črpališč pred onesnaževanjem in varovanju toka podtalnice proti Črpališčem. Zelo draga bo tudi gradnja kanalizacije, ki je pa nujna za odgojevanje s farm. Le kmetijska zadruza Medvode, je dala jasno vedeti, da denarja za izpolnitev vseh pogojev nima, pa tudi v njihovi pristojnosti niso. V. V.

ZSMS

Tudi to je Evropa

Po skoraj desetletju gospodarske krize in družbene krize, ko smo vsi skupaj ugotavljali, da obstoječa oblika samoupravljanja nikakor ne prispeva k ekonomski učinkovitosti gospodarstva, je tudi zakonodajalec naredil pomemben korak. Z novo zakonodajo (Zakon o podjetjih) je razveljavil velik del (dotedaj skoraj svega) Zakona o združenem delu.

Sedaj izginjajo TOZD-i, POZD-i, SOZD-i in ostali OZD-i. Pomeni pa nova zakonodaja vsebinsko še nekaj – dosedanja neučinkovita oblika samoupravljanja v gospodarstvu je obglavljena.

Nove zakonske rešitve se ozirajo po zahodnih vzorih. Uvajajo se delniške družbe, družbe z omejeno odgovornostjo (poznane kot GMBH) in ostale, na zahodu že dolgo uveljavljane oblike podjetij. Spet je dovoljena beseda »dobiček« in kar je še takšnih izrazov iz gnilega kapitalizma.

Pri vsem tem pa zakonodajalec ni natančno vedel kako naj uredi pravice delavcev v upravljanju in vodenju podjetij. Na zahodu je udeležba delavcev pri odločanju v podjetju urejena z zakonom. SOODLOČANJE (participacija – pa ne zdravstvena), kakor lahko sklop pravic delavcev poslovenimo, je npr. v ZR Nemčiji natančno urejena. Delavci volijo t. i. obratne svete (Betsiebsrat) preko katerih lahko vplivajo na ravnanje lastnikov in direktorjev podjetja.

Soodločanje je v zahodni Evropi točno opredeljeno in omejeno, ter prav zato postavlja podjetja tudi v tem pogledu v enakopravni tržni položaj.

Če je torej naš zakonodajalec večino rešitev v Zakonu o podjetjih uspešno prekopiral iz učinkovitih zahodnih (recimo nemških) zakonov, pa je glede soodločanja delavcev to

priložnost izpustil. V vseh podjetjih, ki niso v »čisti« družbeni lastnini je soodločanje delavcev neustrezno urejeno. Verjetno zaradi naše »samoupravljaljske tradicije« je predpisano, da npr. v skupščini delničarjev delniške družbe v mešani lastnini »sedijo« tudi delavci te družbe, ki niso delničarji. S takimi določbami smo spet postali edinstveni v Evropi. Naša delniška družba spet ni taka kot so delniške družbe povsod po svetu, spet je nekaj posebnega – torej jugo-delniška družba.

Po drugi strani pa država delavcev ne šteti niti toliko, kot je to v navadi po svetu. Pri načrtovanju personalnih sprememb (odpuščanje delavcev, razporejanje na druga delovna mesta...), se vodstvo podjetja v večini primerov ni dolžna ozirati na predloge delavcev, kako naj se take spremembe izvedejo kar najmanj boleče.

Ker je tako stanje po našem mnenju nedopustno in pod ravnijsko razvoja delavskih pravic v Evropi, OK ZSMS Lj. – Šiška sproža zahtevo po dosledni izpeljavi SOODLOČANJA delavcev v podjetjih, pri čemer se mora dosedaj izrabljeno samoupravljanje korenito spremeniti. Zahtevamo tako obliko in vsebino pravic delavcev, ki bo kompatibilna (združljiva) z ureditvami v Evropi. Hkrati smo že na kongresu v Portorožu v programu nove ZSMS zapisali tudi zahtevo po nepolitični zaščiti in participaciji mladih delavcev.

ZSMS ZAHTEVA:
– UMİK VSEH STRANK IZ PODJETIJ
– SINDIKALNO SVOBODO IN
– SOODLOČANJE (PARTICIPACIJO) DELAVCEV PO ZAHODNEM VZORU
– MEZDE (plačilo za delo)
PO ZAHODNEM VZORU

Jani Braune

Smo za enoten razvoj kabskega sistema v naši občini

Zanimanje za kabsko distribucijski sistem v naši občini je izredno veliko, celo tako, da so se ga nekatere krajevne skupnosti in posamezniki kar na svojo roko odločili izpeljati. Da pa se tako dragih in zahtevnih projektov vendarle ne bodo lotevali tako nepoznavalsko, je šišenska SZDL sklicala sestanek, na katerega je povabila vse zainteresirane in strokovnjake s tega področja in katerega so se udeležili ing. Samo Šter iz RTV Ljubljana, ing. Ivan Usenik iz ljubljanskega PTT, dr. Jože Duhovnik, ki je bil »steber« pri napeljavi tovrstnega sistema v Medvodah in drugi. Vprašanje in pobud je bilo zelo veliko, zato so se dogovorili, da se projekt, katerega bo izdelal Gorenje Elrad iz Gornje Radgone, vključi v infrastrukturne programe Šiške, zato bo zanj nujno v prihodnjem letu dobiti denar.

Kako bo potekala akcija, vas bomo sproti obveščali. Na vprašanje, kakšne so možnosti napeljave v Šiški, kako izpeljati tak sistem in katera boste postavili VI dragi bralci, bodo odgovarjali strokovnjaki v naslednjih številkah našega glasila. Torej, pišite nam!

V PROSTORIH OBČINSKE ZGRADBE

Razstava osnovnošolcev

V sodelovanju s šišenskim ZSMS-jem zdaj v prostorih občinske zgradbe razstavljajo svoje spise, risbe, plakate in izdelke otroci iz osnovnih šol.

- Od 24. novembra pa tja do konca decembra bodo še razstavljali:
- umetniške fotografije
- pripravili bodo razstavo v počastitev dneva JLA (sodelujejo likovniki osnovnih šol in Vojašnica JLA Boris Kidrič)
- in slovesno okrasili avle ob Novem letu (v sodelovanju z OK ZSMS Lj. Šiška).

Novosti na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja

V pripravi so spremembe in dopolnitve pomembnega sistemskega zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Ker gre za predpis, ki nedvomno zanima mnoge bralce, ne glede na starost, vas želimo na kratko seznaniti z najbolj pomembnimi spremembami...

Cilj predlaganih sprememb je, da se ohrani dosežena raven pravic na tem področju, odpravijo pa nekatere anomalije, ki jih v praksi ugotavljamo, še zlasti na področju uresničevanja pravic iz invalidskega varstva ter na področju priznavanja zavarovalne dobe s povečanjem (beneficirana delovna doba).

Predlagane spremembe zadevajo enega najpomembnejših statutarov tega sistema in sicer oblikovanje pokojninske osnove. Za odmero pokojninske osnove naj bi se upošteval le tisti OD, od katerega je plačan prispevek, torej tudi OD iz nadurnega dela in dela v drugi organizaciji v skladu z zakonom, seveda preračunan na poln delovni čas. OD naj bi se valorizirali glede na porast povprečnih OD v zadnjem koledarskem letu pred upokojitvijo, kar pomeni, da bi bili vsi zavarovanci v enakem položaju, ne glede na to, ali se bodo upoko-

jili v prvi ali drugi polovici leta. Za ugotovitev pokojninske osnove naj bi se po uradni dolžnosti upoštevali le OD doseženi po 1. 1. 1970, če zavarovavec razpolaga s podatki o OD pa lahko že od leta 1966 dalje. Po mnenju nekaterih je boljše sedanja ureditev kar zadeva vštevanja OD iz nadurnega dela, ki se ob pogojih določenih z novelo statuta SPIZ, upošteva v celoti ne pa preračunava na poln delovni čas.

Določene spremembe se predvidevajo tudi na področju uveljavljanja pravic delovnih invalidov. Predlagajo se ostriji pogoji za njihovo uveljavitev, še zlasti pravice do invalidske pokojnine. Prevladujejo mnenja, da negativnih pojavov iz prakse ni mogoče odpravljati s poslabšanjem ravni invalidskega varstva, temveč le z odgovornim in strokovnim delom vseh sodelujočih v postopku uresničevanja pravic, zlasti še izvedenskih

organov, ki odločajo o invalidnosti oz. delazmožnosti posameznega delavca. Zato je utemeljena predlagana obvezna revizija mnenj invalidskih komisij. Deljena pa so mnenja o tem, ali naj se uvede predhodna ali naknadna kontrola.

Težav OZD na področju zaposlovanja ni mogoče reševati s pritiski na invalidsko upokojitve, na kar posebej opozarja predlagatelj. Zato novela zakona prinaša še eno novost, uvedbo možnosti za dokup pokojninske dobe za delavce, ki predstavljajo tehnološki višek oz. za delavce, ki jim je delovno razmerje prenehalo zaradi prenehanja organizacije, uvedene sanacijskega postopka oz. stečaja organizacije, pa jim za pridobitev pravice do starostne pokojnine manjka pokojninska doba. Lahko bi se dokupilo največ pet let in to pod pogoji, ki bodo določeni s splošnim aktom skupnosti, v skladu z republiškim zakonom. Nedvomno se bo moral prispevek za dokup določiti po ekonomskih merilih.

Pomembne so nadalje rešitve, ki pomenijo napredek glede usklajeva-

nja pokojnin v primerjavi s sedanjim sistemom. Novost je v tem, naj bi se pokojnine med letom obvezno usklajevale z gibanjem nominalnih OD vseh delavcev, zaposlenih na območju republike oz. AP. Pokojnine bi se vsklajevale vsak mesec in to na podlagi uradnih statističnih podatkov, višino in način usklajevanja pa naj bi določila SPIZ s splošnim aktom v skladu z zakonom. To pomeni, če bo uveljavljen tak sistem, da ne bi bila ob vsakokratnem povečanju tudi obračunana razlika za nazaj, kot je bilo to doslej. Iz obrazložitve zakona je razvidno, da bi predlagana rešitev omogočala skupnosti, da bi se, če bi bila taka volja in hotenje, odločila tudi za regresivno lestvico, torej za različne odstotke uskladitve, kar ni bilo dopustno po veljavni ureditvi, nekateri upokojitve pa so to sedaj zahtevali. V dosedanjih razpravah so bila že izražena mnenja, da regresivni način uskladitve ne bi bil sprejemljiv, saj pomeni rušenje razmerja med pokojninami, vzpostavljenimi ob upokojitvi.

Kot je bilo že omenjeno, gre za

določene novosti tudi glede beneficirane staža, med drugim se uvaja obvezno revizijo. Predlagane rešitve naj bi vnesle več reda na to področje, pri določanju delovnih mest, na katerih se šteje zavarovalna doba s povečanjem, pa je treba tudi upoštevati tako napredek na področju tehnologije kot tudi varstva pri delu.

Nekaj povsem novega pomeni rešitev o možnosti delne upokojitve. Po domače povedano to pomeni, da bi se lahko oseba, ki izpolnjuje predpisane pogoje starosti in dobe, odločila (ob soglasju OZD), da se upokoji, hkrati pa ostane v delovnem razmerju z najmanj polovico delovnega časa in ustvarja ustrezen del osebnega dohodka. Novela predvideva tako možnost za moške pri starosti 55 let, ženske – 50 let ter pri pokojninski dobi 30 let – moški oz. 25 let – ženske. Prevladujejo stališča, da bi bilo primerneje to pravico določiti kot obliko postopnega prehoda v starostno upokojitve, torej jo omogočiti zavarovancu, ki dopolni 60 let starosti (moški) oz. 55 let (ženska), ki še nima polne pokojninske dobe.

Naj opozorimo tudi na novost glede zavarovanja kmetov. Novela uvaja obvezno zavarovanje za vse kmete in člane njihovega gospodarstva, ne pa le za združene kmete, podrobno ureditev pa prepušča zakonom republik oz. AP. V naši republici so na podlagi republiškega zakona obvezno zavarovani vsi kmetje; zaradi določenih težav, na katere opozarja praksa, pa bo potrebno določene rešitve opredeliti pojem, kdo je kmet.

Stabilnost tega sistema terja, da se sredstva za invalidsko in pokojninsko zavarovanje obravnavajo kot osebna in ne kot skupna poraba. Takšna zahteva je bila že večkrat izražena, zato jo je predlagatelj upošteval pri noveli zakona.

Novela zakone omogoča tudi uvedbo prostovoljnega zavarovanja, s čemer naj bi si delavci zagotavljali še boljše socialno varnost za jesen svojega življenja. Skoda, da ta ideja ni bila dana tedaj, ko bi si lahko delavci resnično plačali prispevke za takšno zavarovanje, ne pa sedaj, ko jim OD, če se stvari ne bodo uredile, ne bo zadoščal za golo preživetje.